

Ympäristöministeriö

Viite: Lausuntopyyntönnä 9.1.2024

Asia: Rakentamislain korjaussarja VN/34558/2023

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta. Hallitusohjelmassa linjataan, että vuonna 2023 säädettyä rakentamislakia korjataan niin, että hallinnollinen taakka kevenee, byrokratia vähenee, valitusoikeus selkeytyy ja päävastuullisen toteuttajan vastuu täsmentyy. Lisäksi lakiin määritellään rakentamislupien käsittelyaikatakuu.

Lain täsmentämisen tavoitteeksi esitetään muun muassa seuraavia asioita. Päävastuullisen toteuttajan vastuuta täsmennetään. Purkamisluvan edellytyksiä koskevaan pykälään tehdään tulkintoja selkeyttäviä muutoksia ja valitusoikeuksiin esitetään muutoksia, jotka sujuvoittaisivat kaavoitus-, lupa- ja valitusprosesseja.

Museo kiittää mahdollisuudesta ottaa kantaa muutosehdotuksiin ja esittää huomionsa seuraavista kohdista.

Purkamisluvan edellytykset 56 §

Rakentamislain (751/2023) 56 §:n mukaan purkamisluvan edellytyksenä on aina, ettei purkaminen vaikeuta rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista.

Luonnoksessa rakentamislain 56 § purkamisluvan edellytyksiin on esitetty momenteja, joilla suojeltujen rakennusten purkamista helpotetaan. Kunnille ollaan mahdollistamassa niiden omistamien suojeltujen rakennusten purkaminen tilanteissa, joissa rakennus on huonokuntoinen; joissa se ei teknisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti ole korjattavissa; joissa sen purkaminen johtaisi joko purkumateriaalin uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen; ja joissa rakennuksella ei olisi enää kulttuurihistoriallista arvoa esimerkiksi huonon kuntosaa takia; eikä rakennus olisi valtakunnallisesti merkittävä. Päätös purkamisesta annettaisiin kunnanvaltuustoille. Laissa ei määritellä erikseen, kenen toimivaltaan kriteerien täyttymisen arviointi kuuluu. Tämä voi johtaa tilanteeseen, joissa kunnanvaltuustot arvioivat vaihtelevalla osaamisellaan ja omista tarpeistaan käsin kriteerien täyttymistä. Pahimmillaan purkamisen byrokratian keventäminen voi johtaa kulttuuriympäristön kannalta ylilyönteihin tai väärinkäytöksiin.

Purkamisen edellytyksiä pitäisi arvioida rakennusten eikä niiden omistajan näkökulmasta. On varsin eriarvoistavaa, jos kunnille myönnettäisiin erityisoikeus omistamiensa, asemakaavalla suojeltujen rakennusten purkamiseen. Lain tulisi ohjata ja velvoittaa kiinteistövarallisuuden parempaan hoitoon ja ylläpitoon eikä

Västra Nylands museum Länsi-Uudenmaan museo

edistää edellytyksiä purkaa. Julkisen sektorin toimijoiden tulisi olla esimerkillisiä kiinteistönomistajina. Tämä tarkoittaa yhteisen kiinteistövarallisuuden jatkuvaa ylläpitämistä ja purkamisesta pidättäytymistä.

Valitusoikeus rakentamisluvasta (179 §)

Valitusoikeus kumottaisiin sellaiselta rekisteröidyllä yhteisöltä, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen. Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen valitusoikeus muutettaisiin vastaamaan maankäyttö- ja rakennuslain 192 §:ää. Museoviranomaisen valitusoikeus rajattaisiin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin suojeltuihin rakennuskohteisiin. Lain tullessa voimaan paikallisesti arvokkaat kohteet jäävät vaille kulttuuriympäristösektorin oikeutta vaikuttaa.

Valittaminen purkuluvasta (182 §)

Museoviranomaisen valitusoikeus rajattaisiin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin rakennuskohteisiin. Se tarkoittaisi, että kulttuuriympäristötyötä tekeville alueellisilta vastuumuseoilta poistuisi yksi keino tehdä työtään. Samalla niin kutsutut paikallisesti arvokkaat kohteet menettävät täysin sen suojan, mihin kaavoituksessa tehtävällä kulttuuriympäristön suojelulla on pyritty. Valitusoikeuksien rajoittamisen tai supistamisen tarvetta ei ole perusteltu.

Valitusoikeutta ollaan muutenkin rajaamassa. Valitusoikeus kumottaisiin sellaiselta rekisteröidyllä yhteisöltä, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen. Tämä kaventaa kansalaisyhteiskunnan mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisen elinympäristön kehitykseen.

Olli Hakli

korjausrakentamisen asiantuntija, Länsi-Uudenmaan museo